

5773

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 12 januari 2013 / 1 sjewat 5773

Sidra Waëra, Sjemot [Exodus] 6:2-9:35

Tanach blz. 118-126

Haftara: I Sjmoeël 6:1-16

Tanach blz. 548-550

Commentaar door [rabbijn Joel Oseran](#), vice-president van de [World Union for Progressive Judaism](#), belast met Internationale Ontwikkeling, Jeruzalem

Vertaling: *Frits Pront*

[Het Engelse origineel](#)

De sidra van de week, Waëra (Sjemot 6:2 – 9:35), begint met het klassieke bijbelse verhaal van de tien plagen, met de krachtmeting tussen de God van de Hebreëen (aangeduid met de letters Joed, Hé, Wav, Hé, of zoals wij de letters uitspreken: ‘Adonaj’) en de Farao en zijn bezweerders en tovenaars. De eerste zeven plagen worden in deze sidra opgesomd en de nadruk wordt gelegd op het drama zoals het zich ontvouwt in het verhaal – waardoor de lezer steeds meer gaat inzien dat de God van de Hebreëen geen concurrentie heeft, er niets is dat Hem kan evenaren.

Terwijl het logisch is dat dit grandioze strijdtoneel tussen Farao en God al eeuwenlang in de belangstelling van de lezer en joodse verklaarders staat, moeten wij niet vergeten dat er helemaal in het begin van onze sidra van de week een diepgaande les besloten ligt met betrekking tot de verschillende namen voor God, en hoe deze namen inzicht en begrip verschaffen over wat de karakteristieke eigenschappen en de betekenis van God zijn binnen onze joodse traditie.

Aan het begin van sidra Waëra lezen wij: „*God (Elohiem) sprak tot Mosjé en zei: „Ik ben de Eeuwige (Joed Hé, Wav, Hé). Ik ben aan Awraham, Jitschak en Ja'akov verschenen als God Sjaddai (El Sjaddai), maar mijn naam JHWH heb ik niet aan hem bekendgemaakt.*” Het is ook goed in herinnering te brengen dat in sidra Sjemot van vorige week staat wat God antwoordt als Mosjé Hem vraagt wat Zijn naam is, zodat hij de Israëlieten antwoord zou kunnen geven wanneer zij erom zouden vragen; God antwoordt: “*Ehejee Asjer Ehejee*” (Sjemot 3:13-14), wat meestal wordt vertaald met ‘Ik ben die er zijn zal’. Wat betekenen deze verschillende namen eigenlijk en wat leren zij ons over hoe het Jodendom omgaat met de aard van het goddelijke?

Geleerden voeren aan dat de naam van God die wij tot nu toe het vaakst tegenkomen in de Tora, ‘Elohiem’, de algemene aanduiding is voor elke god en dat hij daarom ook wordt gebruikt voor de God van Awraham, Jitschak en Ja'akov. De aangepaste vorm, ‘El’, is een afgeleide vorm (enkelvoud) en verschijnt gewoonlijk als ‘El Eljon’ of ‘El Sjaddaj’, dus net zoals in onze Waëra-tekst. De sidrot van vorige week en van deze week tonen aan dat, beginnend bij het boek Sjemot, het woord ‘JHWH’ (Heer) de gebruikelijkere vorm van Gods naam wordt. ‘JHWH’ wordt algemeen beschouwd als de persoonlijke naam van God. Maar sinds de vernietiging van de Tweede Tempel is de kennis hoe deze vier medeklinkers (Tetragammaton [4-lettercombinatie, FP]) moeten worden uitgesproken, verloren gegaan. Het gevolg hiervan was dat de masoreten (specifieke groep van schriftgeleerden, FP), die de vocalisering van de bijbelse tekst vastlegden, de klinkers gebruikten van het Hebreeuwse woord ‘Adonaj’ (Heer) en deze klinkers toepasten op de letters ‘JHWH’. Daarom spreken wij de letters JHWH uit als Adonaj. Hiermee voorkomen wij dat wij de heilige naam van God verkeerd uitspreken. Het is interessant hierbij te vermelden dat christelijke schrijvers uit de zestiende eeuw, die zich niet bewust waren van deze masoretische klinkervervanging, de naam JHWH lezen als Jehova. Op deze manier werden toekomstige christelijke Bijbelvertalingen beïnvloed en ook namen van religieuze bewegingen (Jehova’s Getuigen).

Als je de letters JHWH nauwkeuriger bekijkt, verschaft het je een beter inzicht in de plaats die het godsbeeld in onze joodse traditie heeft. Geleerden nemen aan dat het woord JHWH etymologisch gerelateerd is aan de Hebreeuwse wortel Hé-Joed-Hé, *haja* – een ה-י-ה werkwoordsvorm van ‘zijn’. Hieruit volgt dat de naam van God niet een ‘persoon’, een subject (naam) aanduidt, maar een werkwoordsvorm (actie)’. JHWH (Adonaj) wordt een

woord voor een oorzakelijke kracht, iets dat een activiteit veroorzaakt, een werktuig voor het verrichten van goede daden en voor het verwerkelijken van Gods essentie in de wereld.

Als je Gods naam JHWH op deze manier interpreteert, komt dat precies overeen met de naam die God tegenover Mosjé noemt in hoofdstuk drie van Sjemot, wanneer God aan Zichzelf refereert als „Ehejee-Asjer-Ehejee: Ik ben die er zal zijn.” Opnieuw verankert het verband met de werkwoordsvorm ‘zijn’ de naam van God in een proces van ‘worden’, verandering, beweging. God is niet een statische naam, maar een dynamische, actieve kracht.

Het is slechts een eenvoudige stap van deze opvatting van JHWH naar het theologische systeem dat bekend staat als ‘Predicate Theology’. In de jaren ‘80 van de vorige eeuw werd Predicate Theology uitgedacht door de rabbijn en geleerde Harold Schulweis van de hedendaagse Conservatieve Beweging. Schulweis neemt als voorbeeld de werkwoordsvorm van ‘zijn’ met betrekking tot JHWH en betoogt dat wij datgene waar het bij God om draait, het beste kunnen begrijpen en waarderen door ons te concentreren op de acties (handelwijze) en niet op het subjectieve wezen van God. Vandaar dat Predicate Theology in plaats van de uitspraak „God voedt de hongerigen” zou zeggen: „Het voeden van de hongerigen is Goddelijk.” In plaats van te zeggen: „God geneest de zieken,” zou Predicate Theology zeggen „Het genezen van zieken is Goddelijk.” Wij, stervelingen, ontlenen onze status als Gods medewerkers aan het evenaren van Gods handelingen en deze handelingen zijn, op zichzelf, Goddelijk in de zin van God-gelijk.

Predicate Theology doordringt ons van de noodzaak het abstracte begrip dat wij dikwijls hebben van een godheid die boven en buiten de wereld staat te vervangen door een meer concreet godsbegrip. God zegt tegen Mosjé in de sidra van deze week: „Daarom moet je dit tegen hen zeggen: ‘Ik ben de Eeuwige (JHWH). Ik zal de last die de Egyptenaren jullie opleggen van je afnemen, Ik zal jullie uit jullie slavenbestaan bevrijden. Met opgeheven arm zal Ik jullie verlossen en de Egyptenaren zwaar straffen. Ik zal jullie aannemen als mijn volk, en Ik zal jullie God zijn.’ (Sjemot 6:6-7). Een verbinding aangaan met een God die Zijn volk bevrijdt van slavernij en die Zijn volk verlost met opgeheven arm kan een ‘blind geloof’ vereisen, en dat is iets waartoe veel moderne mensen waarschijnlijk niet gemakkelijk komen. Als we echter dezelfde alinea uit Sjemot aanpassen op de manier van Predicate Theology leren wij, dat als wij ons bezighouden met het bevrijden van de onderworpenen en met het verlossen van de gevangenen, wij bezig zijn met Goddelijk werk. Wij evenaren God niet door God te worden, maar door Goddelijke handelingen te doen.

Moge het ons gegeven zijn te leren uit de sidra van deze week dat de mate waarin wij op God vertrouwen en in God geloven niet zozeer zit in de naam of namen die wij God geven, maar in ons vermogen om ons als mens in te zetten voor dié handelingen die wij associëren met God. Als we de tocht van ons volk van slavernij naar vrijheid en van Egypte naar het Beloofde Land continu blijven volgen, kunnen wij daar wellicht de Goddelijke hand in zien, die onze betrokkenheid bij het leven voortdurend vorm geeft en bezielt.